
Familia nobiliară de Șintereag [Somkerék] și evoluția acesteia de la finalul epocii angevine până în timpul jagellonilor [secolele XIV-XVI]

C. Limitele puterii: 1391-1430. Funcții, itinerarii¹, familiari și slujitori.

Cazul lui Anthonius Erdélyi.

[III]

Mihai Florin HASAN

Cuvinte cheie: nobilime, Transilvania, comitatul Solnocul Interior, genealogia familiei, Șintereag, itinerarii.

Keywords: nobility, Transylvania, County of Solnocul Interior, familymanor, Șintereag, itinerary.

Familia Somkeréki a ieșit din „găoacea” provincială, a comitatului Solnocul Interior, prin Anthonius și fii săi: Gyeleth, Nicolaus și Stephanus, după care pare să se fi „stabilizat” în spațiul intra-regional de unde a avut ocazia să se „extindă”, mai ales după decesul nepoților acestuia (generația a treia a ramurii Erdélyi Somkeréki).¹

În această parte a studiului dedicat familiei transilvănene, încercăm să identificăm traseele celui mai important membru al familiei, funcțiile ocupate de acesta și, tangențial, de anumiți membri ai familiei ca urmare a raporturilor sale de *familiaritate* cu magnații consiliului regal, precum și identificarea acelor nobili ce-l slujesc ca urmare a existenței raporturilor de familiaritate în societatea medievală maghiară, precum și identificarea slujitorilor săi (*famuli*). Anthonius Erdélyi a îndeplinit una dintre cele mai înalte funcții în „aparatură de stat” dintre membrii familiei, anume aceea de vicepalatin a *magnificului* Nicolaus (II) Garai, iar fiii săi au îndeplinit funcțiile de vicevoievozi ai Transilvaniei, în două momente diferite.

Nicolaus Garai a îndeplinit funcția de palatin al regatului între 1402 și 1432², iar Anthonius a îndeplinit funcția de vice-palatin, cu siguranță în 1423³. Între 1405 și 1413, Anthonius Erdélyi a îndeplinit și funcția de castelan al lui Garai pentru fortificația familiei de la Somló⁴ [*Appachasomlow*⁵], Garai fiind la un moment dat și comite de Veszprém, dar doar în 1412⁶.

Din jurul lui 1401 Anthonius era deja familiar al lui Nicolaus (II) Garai⁷, care intervenea pentru acesta în fața regelui⁸ cu scopul de a primi posesiunile necredinciosului Iohannes zis Kolman, donația venind ca o urmare a ac-

---

1 Printre cele mai recente studii cuprinzând itinerariile unor magnați vezi Zsoldos Attila, *A Druget-tartomány története 1315–1342*. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, Budapest, 2017, pp. 222-235.

2 Engel Pál, *Magyarország világi archontológiája 1301-1457*, vol. I, MTA Történettudományi intézete, Budapest, 1996 [Archontológia CD], subvocea *Nádor* [vocea bárók].

3 *Ibidem*, vezi și DL 11338 și DL 60644.

4 *Ibidem*, vezi vocea „castelani”/ Várnagyok és várbirtokosok [subvocea Somló].

5 Barabás Samu, *A romai szent birodalmi gróf Szeki Teleki Család oklevéltára. A család áldozatál a Maros-Vásárhelyi levéltarból kiadja*, Az Atheneum R. Társulat Könyvnyomdája, Budapest, 1895, vol. I, doc. 276, p. 359.

6 Pál Engel arăta în *op.cit.* la subvocea „nádor” [vocea bárók] faptul că Garai a fost comite de Veszprém doar în 1412, cetatea fiind donată de regele Sigismund fraților Iohannes și Nicolaus la 1398 [vocea castelani/Várnagyok és várbirtokosok, subvocea Somló].

7 *Teleki*, I, doc. 227, p. 292.

8 *Ad relatio Nicolai de Gara palatino...*, *Teleki*, I, doc. 221, p. 291.

telor vitejești din timpul bătăliei de la Nicopole (1396)⁹, când, la momentul deznodământului nefericit, Anthonius Erdélyi Somkeréki s-a regăsit printre acei nobili ce au format garda lui Sigismund I și l-au protejat și ajutat pe rege să urce pe corabia sa, pentru a putea părăsi în siguranță locul carnagiului cruciat, într-unul din momentele cruciale ale existenței sale.

În relații apropiate se aflau membrii familiei Somkeréki și cu Iacobus, fiul lui Lack voievodul¹⁰, dar și cu puternicul Pippo Spano (Philippo Scolari) de Ozora, pe când acesta era comite al comitatului Timiș¹¹ ori cu Iohannes, fiul răposatului Simon banul¹². Fiind vorba de donații sau alte tipuri de acțiuni, în care erau prezente și rude mai îndepărtate ale familiei, bănuim că este vorba despre acei membri ai familiei ce erau la acel moment *familiari* ai nobililor de Ozora sau Máróth.

În 18 mai 1406 regele amintea despre faptul că Anthonius se găsisese anterior acestei date în serviciul său personal ("*regalibus...serviti is occupatis et existentibus*"), iar Iohannes se afla în postura de familiar al magnificului Iohannes de Thamasy, voievodul Transilvaniei ("*nostris fideles viri magnifici*"), fiind atunci vexați de o serie de rude într-o serie de procese, pe care le pierduseră prin neprezentare, din cauza slujbei pe care o îndeplineau¹³.

La 16 februarie 1407, regele Sigismund îi cerea episcopului Transilvaniei, Stephanus Upori, dar și nobililor Gregorius Kecseti și Gregorius Illyési să o reprezinte și să o sprijine pe văduva lui Nicolaus, doamna Elisabetha, și pe fiii acesteia, Iohannes și Anthonius, într-un proces din congregația generală a Transilvaniei, ținută de comitele secuilor Michael¹⁴. Aceștia trebuiau să-i scrie înapoi regelui despre cum au susținut cauza și rezolvarea favorabilă a acesteia, sub „clasică amenințare de stilionar” (*secus facere non ausuri*).

Tot în 1407 nobilii Garai, Nicolaus și fratele său, Iohannes, interveneau pe lângă voievozii Transilvaniei ca nu cumva Iohannes Erdélyi să fie arestat sau bunurile sale să sufere pedeapsa confiscării sau orice alte stricăciuni, fără mandatul special voievodal¹⁵, așa cum rezultă din scrisoarea emisă de voievozii din lagărul militar de lângă râul Orbaz, pentru crima făptuită contra lui Emericus¹⁶, fiul lui Osvaldus, care îl jignise după o compoziție, în propria sa casă. Probabil Anthonius se afla pe lângă puternicul său stăpân solicitându-i emiterea acelei *scrisori de refugiu* pentru fratele său aflat într-un moment de cumpănă.

În iunie 1412, regele Sigismund, din propria sa voință întărea anumite donații către membrii familiei prin fidelul său, Anthonius¹⁷, act probabil repetat și la 24 iulie 1414¹⁸, în timp ce la 25 noiembrie 1414¹⁹ actul de donație se făcea la intervenția palatinului Garai, stăpânul lui Anthonius. Alternanța aceasta a *bene placitum*-ului între rege și palatin pentru nobilii Erdélyi va continua și în cursul lunilor ianuarie-martie 1415²⁰.

De altfel, în această perioadă Anthonius s-a găsit în Elveția, la Konstanz, iar când Sigismund s-a deplasat în Anglia, împreună cu membrii conciliului în mai-august 1416²¹, măcar în prima fază a vizitei oficiale (mai-iunie 1416), nobilul Somkeréki se poate să se fi găsit printre cei peste 1000 de cavaleri, din două motive: Nicolaus Garai s-a aflat acolo în prima fază a negocierilor²², iar, cu siguranță Anthonius este prezent în Transilvania, la Kisfalud (pe moșia Miheșu de Câmpie), doar pe 8 iulie²³.

9 Anthonius este amintit în poziția a 28-a ca și participant la campania cruciată nefericită de către Mór Wertner, *A nikápolyi hadjárat 1396-ban*, pp. 31-62, în *Hadtörténelmi Közlemények*, 1925. Évfolyam, vol. 26, Kiadja A Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1925, p. 42.

10 *Teleki*, I, doc. 233, p. 299.

11 *Ibidem*, doc. 274, p. 355 (11.02.1410).

12 *Ibidem*, doc. 280, p. 364 (16.08. 1410).

13 *Ibidem*, doc. 239, p. 310.

14 *Ibidem*, doc. 242, p. 316.

15 *Ibidem*, doc. 251, p. 326.

16 *Vezi și Tagányi Károly, Réthy László, Kádár József, Szolnok-Dobokavármegye monographiája*, vol. 6: *A vármegye községeinek részletes története*, Kiadja Szolnok-Dobokavármegye Közönsége, Nyomatott Demeter és Kiss Könyvnyomdájában, Déésen [Dej], 1903, p. 94.

17 *Comissio propria domini regis...*, *Teleki*, I, doc. 293, p. 381.

18 *Ibidem*, doc. 304, p. 400 (24.07.1414).

19 *Ibidem*, doc. 306, p. 407.

20 *Ibidem*, pp. 406-411.

21 Atilla Bárányi, *Zsigmond király 1416-os angliai kisérete*, pp. 5-30, în *Aetas*, no. 19, fasc. 3-4, Nemzeti Kulturális Alapprogram, Szeged, 2004.

22 *Ibidem*, pp. 12-13. În vara lui 1416 palatinul a primit o nouă misiune și nu s-a mai întors în Anglia, logic deci, nici familiarii acestuia.

23 *Teleki*, I, doc. 317, p. 424.